

Integrale voorbeelden vanuit programma's gericht op Ouderenzorg, Dementie, Kwaliteit van Zorg, Gehandicapten en Chronisch zieken:

- ZonMw initieert en/of ondersteunt verschillende onderdelen van de kennisinfrastructuur die deze tot een duurzaam en samenhangend werkend systeem maken. Zo initieerde het Nationaal Programma ouderenzorg regionale netwerken, waarin ouderen samen met maatschappelijke partners, onderzoeks- en onderwijsorganisaties werkten aan innovaties in de ouderenzorg. Dit gebeurde vanuit de vraag/behoefte van de ouderen. De regionale netwerken kregen (soms in een andere vorm) een functie in volgende ouderenprogramma's van ZonMw (bijv. Memorabel, LZO). De regionale ouderencolleges staan aan de basis van de huidige 'Raad van ouderen' die VWS adviseert.
De resultaten en opbrengsten van het NPO zijn breed beschikbaar gesteld via het Kennisplein BeterOud. Naast een etalage-functie fungeert dit kennisplein als een actieve leergemeenschap, waar ontwikkelaars nieuwe gebruikers inspireren en op weg helpen met nieuwe innovaties. BeterOud wordt voortgezet door een consortium van stakeholders in de ouderenzorg.
De programma's Memorabel en NPO brachten gezamenlijk hun onderwijsproducten voor het voetlicht in een inspirerende werkconferentie en verschillende factsheets. In het programma Memorabel, zowel bij fase 1 als fase 2, kwam de programmering tot stand op basis van een uitgebreide inventarisatie van kennisvragen in een breed maatschappelijk veld, die resulteerde in een kennisagenda met geprioriteerde onderwerpen. De resultaten van het programma Memorabel worden door Dementiezorg voor Elkaar (DvE) opgenomen in kennisdossiers van de zorgstandaard dementie.
ZonMw werkt nauw samen met kennisorganisaties in het Deltaplan Dementie. Hierbij is niet alleen Vilans betrokken, maar ook Movisie, Pharos, Trimbos, Nivel. Om onderzoek en ontwikkeling vanuit een breed perspectief in te zetten en te kunnen benutten, zijn daarnaast ook andere maatschappelijke stakeholders vertegenwoordigd in het Deltaplan Dementie.
- Binnen het programma Langdurige Zorg en Ondersteuning loopt momenteel een subsidieronde voor praktijkgericht onderzoek naar de relatie tussen de cliënt, naasten en/of mantelzorgers en professionals in de langdurige zorg en ondersteuning. Het gaat in deze oproep om onderzoeksvragen voortkomend uit een praktijkkwestie rondom de relatie tussen de cliënt, naasten en/of mantelzorgers en de zorg- en ondersteuningsprofessionals in de langdurige zorg en ondersteuning (Wlz). Deze kwestie wordt in co-creatie met onderzoekers, cliënten, naasten en/of mantelzorgers en de zorg- en ondersteuningsprofessionals vertaald naar een passende onderzoeksvraag. Middels praktijkgericht onderzoek worden antwoorden gezocht op de onderzoeksvraag. De eerste projecten zullen naar verwachting eind 2020 starten. Ook andere programma's binnen het cluster Ouderen en Gehandicapten en Chronisch zieken hebben ervaring met praktijkgericht onderzoek en projecten, zoals het programma Gewoon Bijzonder.
- Vanuit het programma Memorabel zijn dementienetwerken ontwikkeld, die voortbouwen op de kennis van het programma. Memorabel heeft daarmee een stevig fundament gelegd. In het programma Memorabel wordt intensief samengewerkt met DvE (Vilans, samen met andere kennisorganisaties). Vanaf de start van praktijkprojecten wordt DvE nauw betrokken bij het organiseren van projectleidersbijeenkomsten, bij de monitoring en site visits. DvE bekijkt welke resultaten en opbrengsten kunnen bijdragen aan kennisdossiers bijvoorbeeld ten behoeve van de zorgstandaard dementie
- Ook in het programma Gewoon Bijzonder zijn dit belangrijke vragen. Gewoon Bijzonder maakt gebruik van een klankbordgroep met ervaringsdeskundigen (met daarin mensen met een licht verstandelijke beperking, mensen met niet-aangeboren hersenletsel, en naasten van mensen met een (ernstige meervoudige) verstandelijke beperking). Zij adviseren de programmacommissie als het gaat om de relevantie van de projecten voor de doelgroep zelf.
- Om ervaringsdeskundigen zo goed mogelijk te betrekken bij de projecten en volwaardig mee te laten doen, is er vanuit Gewoon Bijzonder geïnvesteerd in een speciaal project *Samen werken, samen leren* waarin de CABRIO training is ontwikkeld. Een training voor projectleden (met en zonder beperking) om met elkaar te komen tot een goede samenwerking.

- Binnen het programma Gewoon Bijzonder zijn meerdere subsidierondes uitgezet die tot doel hadden een **duurzaam** samenwerkingsverband (netwerk) op te richten. In dit samenwerkingsverband participeren in ieder geval één of meer onderzoeksgroepen die actief zijn op het domein van het programma, organisaties voor zorg en welzijn en organisaties voor en van mensen met een beperking of mantelzorgers. Ook dienen de netwerken samen te werken met het Kennisplein om kennis landelijk te bundelen en te verspreiden.
- Binnen Gewoon Bijzonder is ook een subsidieronde uitgezet die erop gericht was bestaande data (die reeds verzameld zijn binnen bijvoorbeeld een zorginstelling) te gebruiken voor onderzoek. Dit om zorginstellingen meer bewust te maken van het feit dat geregistreerde data ook gebruikt kunnen worden voor onderzoek en daarmee kunnen leiden tot nieuwe inzichten.
- Binnen het programma Academische Werkplaatsen Verstandelijke Beperkingen krijgen zes academische werkplaatsen meerjarige financiering om zorginhoudelijk, wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek te initiëren, te faciliteren en uit te voeren. Samen met de zorgpraktijk en het onderwijs. Om zo te komen tot een adequate kennisinfrastructuur. In de academische werkplaatsen werken dus zorgverleners, onderzoekers, onderwijsinstellingen en beleidsmakers samen aan langdurige zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. Zodat ook nieuwe kennis wordt toegepast in de zorgpraktijk, het onderwijs (MBO, HBO en WO) en het lokale beleid. Een nieuw onderzoek is recent van start gegaan over het inzetten van digitale middelen bij woonlocaties als fysiek bezoek niet mogelijk is. De projectgroep bestaat o.a. uit vier verschillende Academische Werkplaatsen. In dit project worden ook bewoners, naasten, vrijwilligers, professionals, locatiemanagers betrokken. De kennisinfrastructuur van de academische werkplaatsen wordt hierbij goed benut.
- De zes werkplaatsen hebben zich tevens verenigd in de Associatie van Academische Werkplaatsen Verstandelijke Beperkingen. Bij de associatie zijn meer netwerken aangesloten dan alleen diegenen die financiering gaan krijgen vanuit het ZonMw-programma. Iedere Academische Werkplaats heeft eigen speerpunten en expertise. Door het bundelen van kennis kunnen kennisvragen worden geformuleerd die zowel relevant zijn voor de praktijk als toegevoegde waarde hebben voor de wetenschap. En om van elkaar te leren. Bijvoorbeeld als het gaat om wat er nodig is om resultaten naar de praktijk brengen. Op initiatief van de Associatie is een kenniscoalitie gevormd, bestaande uit de Associatie, Vilans, VGN, ZonMw en VWS. Zij willen rondom de fasen in de cyclus van kennisvragen inventariseren en kennisproducten invoeren, de onderlinge afstemming en samenwerking verbeteren. Zo verzamelt en beantwoordt de Associatie momenteel kennisvragen vanuit het veld over COVID-19. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de kanalen van Vilans en VGN.
- In het programma Kennisinfrastructuur Academische Werkplaatsen Ouderenzorg krijgen zes academische netwerken, verenigd in de Samenwerkende Academische Netwerken Ouderenzorg (SANO), structurele financiering om onderzoek uit te voeren. Met die financiering kunnen de netwerken meer geld besteden aan het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek, samen met de zorgpraktijk en het onderwijs. Zo leveren zij een bijdrage aan het verbeteren van de kwaliteit van leven van de cliënt, de kwaliteit van zorg en de kwaliteit van het werken in de verpleeghuiszorg. Hiervoor werken onderzoekers, zorgverleners, ouderen en hun mantelzorgers, beleidsmakers en docenten van het WO, HBO en MBO samen aan concrete thema's, zoals het verbeteren van pijnbeoordeling bij mensen met dementie, het voorkomen van onvrijwillige zorg en het versterken van de inbreng van verpleeghuisbewoners en hun naasten. Bij een van de najaarsoverleggen van ZonMw en de academische werkplaatsen ouderenzorg kwam ter sprake dat er behoefte en wellicht ook een zekere noodzaak was om eens na te denken over een kennisagenda. Met een werkgroep is dit opgepakt. In deze werkgroep zit vanuit elke werkplaats een afgevaardigde. Inmiddels is er een concept kennisagenda geformuleerd. Deze wordt nog aangevuld, waarbij geconstateerd is dat een 'kennisagenda' per definitie een dynamische agenda is. Een kennisagenda is nooit af. Het belangrijke resultaat is dat hiermee een integrale kennisagenda voor de ouderenzorg is ontwikkeld.

-
-
- 'Participatie vraagt wat van ons allemaal'
 Doen mensen uit de doelgroep vanaf het begin mee met een onderzoeksproject? Wat hebben zij aan de onderzoeksresultaten? Daar draait het voor de commissieleden om bij de beoordeling van aanvragen. Drie ervaringsdeskundigen zijn als commissielid betrokken bij het programma Langdurige Zorg en Ondersteuning. Zij zijn gepensioneerd en behoren tot de doelgroep ouderen, zijn actief als vrijwilliger of hebben ervaring in de langdurige zorg en ondersteuning als mantelzorger.
 In het Nationaal Programma Ouderenzorg kregen de regionale ouderenraden veto-recht bij het honoreren van projectvoorstellen. In Memorabel wordt samen met patiëntenpanels van Alzheimer Nederland de inbreng van (naasten van) mensen met dementie verzameld; deze wordt ingebracht bij de beoordelingsvergaderingen, In beide programma-commissies is in een vertegenwoordiging van ouderen, mensen met dementie voorzien.
- In 2018 heeft het programma Langdurige Zorg en Ondersteuning subsidie gegeven aan 10 leernetwerken. Deze subsidieoproep beoogde verdere verdieping van de leernetwerken wijkverpleging met betrekking tot het ontwikkelen van kennis en competenties voor goede integrale ouderenzorg thuis. De netwerken zoeken daarnaast verbreding door bevordering van de samenwerking tussen wijkverpleging en het sociaal domein, zowel binnen het onderwijs als in de praktijk. De focus van de subsidieronde lag op het 'leren leren' en op het 'teamleren met en van elkaar'. De projecten zijn gericht op het genereren van kennis, inzichten en methodieken die bijdragen aan het verdiepen en verbreden van de bestaande leernetwerken wijkverpleging. Deze verdieping en verbreding richt zich op verschillende componenten; van het verder ontwikkelen van competenties en het geven van goede integrale ouderenzorg thuis, tot het vormgeven van multidisciplinaire samenwerking in de wijk. Ook andere gerelateerde ZonMw programma's subsidiëren leernetwerken. Uitwisseling tussen de verschillende netwerken vindt plaats op zowel inhoud als proces.
 In aanvulling op het 'leren leren' in de individuele leernetwerken is eind 2019 een gezamenlijke evaluatieopdracht verstrekt aan Platform 31 vanuit de programma's LZO en AVG. Dit zijn beide implementatiegerichte programma's, gefocust op het faciliteren van domeinoverstijgende samenwerkingsverbanden. Het gezamenlijk evalueren van de leernetwerken van beide programma's dient generieke principes op te leveren voor het succesvol opzetten, verbreden en bestendigen van duurzame leernetwerken. De leernetwerken bevinden zich in verschillende stadia van ontwikkeling en worden gedurende 18 maanden in de tijd gevolgd en begeleid in hun doorontwikkeling. De procesevaluatie levert eveneens waardevolle informatie en kennis op over de verschillende fasen van het opzetten van een leernetwerk.
- Om meer aandacht te geven aan het bekendmaken van resultaten voor zorgprofessionals en –organisaties, worden vanuit de programma's van Kwaliteit van Zorg twee activiteiten ingezet:
 - a. In 2020 is gestart met een artikelenreeks over de projecten, resultaten, hoe het verder is gegaan/zal gaan na afloop van het project. Deze artikelen worden ook via Vilans verspreid.
 - b. Met Vilans is afgesproken om een vindplaats te maken via de diverse kennispleinen, zoals Zorg voor Beter, Kennisplein Gehandicaptenzorg, BeterOud, Thuis in het Verpleeghuis.
- Voor meer informatie over (en resultaten van) van de betrokken projecten, zie:

<https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/kwaliteit-van-zorg/programmas/project-detail/kwaliteit-van-zorg-ondersteuning-kwaliteitsinstituut/participatieve-kwaliteitsverbetering-in-complexe-zorgrelaties-in-de-langdurige-zorg-balanceren-tuss/>

<https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/kwaliteit-van-zorg/programmas/project-detail/kwaliteit-van-zorg-ondersteuning-kwaliteitsinstituut/het-verhaal-als-kwaliteitsinstrument/>

<https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/kwaliteit-van-zorg/programmas/project-detail/kwaliteit-van-zorg-ondersteuning-kwaliteitsinstituut/mensen-in-een-communicatief-kwetsbare-positie-eeen-instrument-om-de-kwaliteit-van-de-zorgrelatie/>

<https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/kwaliteit-van-zorg/programmas/project-detail/kwaliteit-van-zorg-ondersteuning-kwaliteitsinstituut/horen-zien-en-spreken-gelijkwaardige-dialogoog-met-zorgafhankelijke-clienten-voor-betere-kwal/>

<https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/kwaliteit-van-zorg/programmas/project-detail/kwaliteit-van-zorg-ondersteuning-kwaliteitsinstituut/ontwikkeling-en-evaluatie-van-een-keuzegids-voor-clienten-die-kiezen-voor-een-zorgaanbieder-of-zor/>